

РЕЦЕНЗИЯ

На дисертационния труд за придобиване на научна степен
„ **Доктор на медицинските науки** „, на Доц Д-р Снежанка Томова
Тишева- Господинова, Катедра К ардиология Пулмология и
Ендокринология МУ - Плевен на

**ТЕМА: СЪРДЕЧНО-СЪДОВ РИСК И СЪРДЕЧНО-СЪДОВИ ПРОМЕНИ
ПРИ ПАЦИЕНТИ С ПСОРИАЗИС.**

Рецензент : Проф Светла Торбова, д.м.

Обща постановка .

Дисертационният труд е представен в обем 270 стандартни страници и е
онагледен с 62 таблици и 82 фигури.
Литературната справка включва 345 заглавия , от които 9 на кирилица и 336 на
латиница.

Трудът е структуриран както следва:

Въведение 2 стр.

Глава първа : Литературен обзор 76 стр.

Глава втора : Цел, задачи, материал и методи 15 стр .

Глава трета : Собствени резултати 60 стр.

Глава четвърта : обсъждане 37 стр

Глава пета : Обобщение на резултатите 10 стр

Изводи. Основни приноси. Библиография

Списък на публикациите свързани с дисертацията .

Приложения 6 стр.

Актуалност на темата

Дисертационният труд на доц . Тишева е насочен към
интердисциплинарен проблем: сърдечно-съдов риск и промени при
популацията боледуващи от псориазис вулгарис, която представлява 2- 3 %
от възрастното население. Насоките към общи патогенетични процеси за
типично кожното заболяване и за съдовите атеросклеротични промени
идват от фундаменталните науки и специално от общите механизми на
системното възпаление и неговите неспецифични маркери. Допълнителна
мотивировка са данните от генетични изследвания, които сочат някои
близки генетични локуси за псориазис и сърдечносъдови заболявания.
Тезата е перспективна, с оглед възможностите за изграждането на
индивидуално насочена, патогенетично мотивирана ефективна
профилактика, за един не малък контингент, какъвто е този на
псориазично болните.

Авторката се е заела с не леката задача, да оцени ролята на псориазис вулгарис като сърдечносъдов рисков фактор и взаимния тригериращ ефект със сърдечносъдовите рискови фактори в българска популация.

Литературният обзор представя актулна информация за научните постижения по темата на дисертационния труд. Авторката показва много добра информираност както в областта на сърдечносъдовите рискови фактори, така и в областта на псориазис вулгарис и във взаимното им тригериране. От теоретичната същност на проблема, тя се насочва към най важните методологични въпроси, които могат да изведат към клинично значими заключение. Цитирани са ключови, световно признати за проблема източници и проучвания. Поставени са въпроси, които подлежат на допълнителни изследвания и изясняване. Много умело са представени известните рискови фактори за сърдечносъдови заболявания, в дълбочината на общите хуморални механизми и маркерите на възпалението, със същността на псориазиса.

Литературният обзор е представен в монографичен характер, онагледен с цветни фигури, което оценявам позитивно, тъй като може да бъде отпечатан и предоставен за ползване самостоятелно. Завършва с обобщение и анализ на цитираните проучвания. Логично е изведено заключението, че « все още не е изяснена взаимосвързката между псориазис вулгарис и атеросклероза както в епидемиологичен, така и в патогенетичен аспект Няма концепция за ранно стратифициране на пациентите с псориазис вулгарис и контрол на установените рискови фактори.»

Формулирани са 7 извода от обзора, които логично мотивират разработката на доц. Тишева.

Целта на дисертационния труд е точно и конкретно формулирана: Да се проучат рисковите фактори за атеросклероза, оцени сърдечно съдовия риск и проявите на сърдечносъдови заболявания при пациенти с Psoriasis vulgaris в Плевенска област. За постигане на целта са формулирани 18 задачи, насочени към анализа на главните рискови фактори и към маркерите за клинично изяви сърдечносъдови заболявания.

Авторката е избрала общоприетата SCORE (Systemic Coronary Risk Evaluation) система, за стандартна оценка на риска

Клиничният контингент от 204 лица – 103 с Psoriasis Vulgaris ,които нямат ефект от локалната монотерапия или имат доказан псориазис артрит и 101, контролна група, без кожното заболяване. Е достатъчен за проучването. Показателите са оценени сравнително за двете групи, при мъже и жени и в 2 възрастови подгрупи- под и над 45 години.

Собствените резултати са представени изчерпателно и описани коректно, с което са изпълнени много добре поставените задачи.

Методите за оценка на сърдечносъдовите рискови фактори са подбрани компетентно. Статистическата обработка е направена със

съвременни статистически методи и програми, с което се гарантира достоверността на резултатите и изводите.

Авторката познава данните от литературата за сърдечносъдовите рискови фактори много добре и прави свободен и верен сравнителен анализ на собствените резултати. Внимателно са анализирани данните за артериална хипертония при подгрупите със и без псориазис. Установеното повишено пулсово налягане при лицата с псориазис е един от сигурните, значими маркери на повишен сърдечносъдов риск, в резултат на понижен съдов еластичитет. Контролът на хипертониците без псориазис е постигнат в 18%. Такъв е процентът за контрол на хипертонията в Плевенски регион установен и от други проучвания. За лицата с псориазис хипертонията е контролирана в по-висок процент- 24%. По-стръмно нарастване честотата на АХ във възрастта над 45 г и статистически по-голям процент антихипертензивни медикаменти за контрол на заболяването, който въпреки това е по-лош, незадоволителен.

Показателите за телесното тегло и телесната маса ИТМ, съотношение талия/ханш са анализирани много подробно в сравнителен аспект за всички групи. Установява се висок процент на наднормено тегло при лицата с псориазис над 45 години- 44.19% спрямо 24.71% за контролите.

Установен е по-висок процент на метаболитния синдром при лицата с псориазис-73.8% спрямо контролите-54.5%. Интересни са данните за това че лицата с псориазис и метаболитен синдром са 2 пъти повече в сравнение с американска популация с 1/4 повече от българската контролна група.

След 45 г при лицата с псориазис, стръмно нараства както честотата на АХ така и на метаболитния синдром и то с 3 и 4 рискови фактори.

Данните от функционалните изследвания на сърцето-сърдечна честота, ритъмни и проводни нарушения РР вариабилитетите и промени в лявата камера представляват определен интерес.

Многостранно са използвани възможностите за сравнителна оценка на сърдечносъдовия риск определен по SCORE системата, като е определен и допълнителния сърдечносъдов риск..

Мултифакториалният анализ извежда артериалната хипертония и метаболитния синдром като определящи фактори за повишения сърдечносъдов риск при псориазис.

Авторката извежда псориазис като сърдечносъдов рисков фактор равен с метаболитния синдром. Преживяемостта на пациентите с псориазис е по-ниска с 2 години в сравнение с лицата без псориазис.

Резултатите от проучването са обобщени на 7 страници. Много ясно и последователно са представени резултатите от едно пространно многопосочно по своята същност но добре замислено и насочено проучване.

В заключението, представено на една страница, доцент Тишева успява много умело и убедително да изведе значимостта на класическата дерматоза псориазис вулгарис, като сърдечносъдов рисков фактор , наред с известните , самостоятелно значими рискови фактори . Това е мотивът и да насочи вниманието на общопрактикуващите лекари и на дерматолозите към този факт. Тя пледира за осигуряване на добри грижи за кожата едновременно със същите за сърдечносъдовата система.

Дисертационният труд завършва с предложен от авторката алгоритъм за профилактика на рисковите фактори, който по- скоро е за профилактика на сърдечносъдовия риск при лицата които заболяват от псориазис и паралелно с това си носят и тригерират сателитните сърдечносъдови рискови фактори . Алгоритъмът е оригинален принос с много висока медицинска и социална значимост, тъй като е интердисциплинарен

Изводите от дисертационния труд са 18.

Първият е определен от авторката ката научно теоретичен, а останалите 17 като научно практически.

Публикациите, чийто списък е представен в края на дисертационния труд и в края на автореферата, са достатъчни в съответствие с изискванията на МУ Плевен. Доцент Тишева е първи автор в 13 от посочените публикации. 3 от публикациите са в престижни международни списания 2 в *Journal of Hypertension* и 1 в *Atherosclerosis* .

Доц Тишева има достатъчна, голяма научна активност, с участия в национални и международни научни прояви с резюмета и постери. Тя самата е организатор на престижни научни прояви в МУ Плевен в последните 6 години.

Публикациите несвързани с дсертацията на доц Тишева са 55: 48 в България и 7 в чужбина.

Участия в национални и международни конференции в България 43 , в чужбина 23.

От представения списък на публикации с импакт фактор Снежанка Тишева има **личен IF 21.967**

Авторефератът на дисертационният труд на доц . Тишева е структуриран правилно и отговаря по съдържание и обем на изискванията с точно отразяване на оригиналния труд.

Критични бележки.

Към дисертационния труд на доц. Снежанка Тишева имам следните критични бележки.

. 1. В литературния обзор не са цитирани български автори, които имат собствени трудове, свързани с оценка на сърдечносъдовия риск в българска популация ,включително с използване на SCORE системата (М. Дякова и Е. Шипковенска).

2 . В табл. 3 .Характеристика на изследваните групи има обособени подгрупи с много малък брой лица. Считаю, че без тях работата няма да загуби, а ще спечели.

3 Някои от таблиците не са с достатъчни обозначения.

4. Имам някои бележки и по отношение на използваната медицинска терминология.

Критичните бележки не намаляват стойността на научния труд на доц Тишева.

В заключение.

Доц. Снежанка Тишева е представила значим научен труд, отговарящ на изискванията и наукометричните критерии на МУ Плевен .Той представлява теоретично обобщение и решение на голям научно приложим проблем какквото са сърдечносъдовия риск и сърдечносъдовите промени при пациенти с ъс заболяването псориазис вулгарис.

Трудът е с определен принос , с оглед възможностите за насочване на превантивния подход за ранна редукция на сърдечносъдовия риск при точно дефинираната и добре известна високорискова популация пациенти с псориазис в България

Въз основа на изложените данни ,си позволявам да предложа на уважаемите членове на Научното жури, определено със заповед на ректора на МУ Плевен, да гласуват с положителен вот за присъждане на научната и образователна степен” Доктор на медицинските науки „на доц Снежанка Томова Тишева- Господинова по научната специалност , 03.01.47.Кардиология, за представения дисертационен труд **СЪРДЕЧНО-СЪДОВ РИСК И СЪРДЕЧНО-СЪДОВИ ПРОМЕНИ ПРИ ПАЦИЕНТИ СПСОРИАЗИС.**

София, 01. 07. 2012г

Рецензент :

Проф Светла Торбова

